03/03/2019

Άγιοι Απόστολοι Θεσσαλονίκης: ένα μνημείο της Unesco αποκαλύπτεται

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Ελλάδος

Ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της Θεσσαλονίκης, ο Ι. Ν. Αγίων Αποστόλων, βρίσκεται στην αρχή της Ολύμπου.

Ο Ναός βρίσκεται κοντά στην κατεδαφισμένη Ληταία Πύλη, του Δυτικού Τείχους. Ήταν το καθολικό, δλδ η κεντρική εκκλησία μεγάλης Μονής, αφιερωμένης στην Παναγία.

Το μνημείο είναι ένα αρχιτεκτονικό αριστούργημα, το πιο σημαντικό δείγμα της τέχνης της εποχής των Παλαιολόγων (1261-1453), με εξαιρετικά ψηφιδωτά και τοιχογραφίες που δείχνουν την οικονομική ακμή της εποχής.
Τα ψηφιδωτά και οι τοιχογραφίες απεικονίζουν τη ζωή της Παναγίας.

Στη συνέχεια, σύμφωνα με την παράδοση, ονομάστηκε Ναός των Αγίων Αποστόλων, διότι ο Ναός καλυπτόταν από 12 θόλους που συμβόλιζαν τους 12 Αποστόλους.

Ιδρυτής του μνημείου ήταν ο Πατριάρχης Νίφωνας Α’ (1310-1314) και ο μαθητής του Ηγούμενος Παύλος, όπως μας λένε επιγραφές στον Ναό.
Στη συνέχεια, περίπου το 1530, την περίοδο της Τουρκοκρατίας, ο Ναός μετατράπηκε σε τζαμί, παίρνοντας το όνομα του Πασά (Cerezi Kasim πασά τζαμί).
Στα κτίσματα ωστόσο της Μονής υπήρχε και μια βυζαντινή δεξαμενή νερού (κινστέρνα), χωρητικότητας 750 κυβικών μέτρων νερού. Η κινστέρνα αυτή ήταν η αιτία να αποκαλείται από τον κόσμο το τζαμί Soğuk Su (Σοούκ Σου τζαμί) δηλαδή τζαμί του κρύου νερού.

Τα ψηφιδωτά και οι τοιχογραφίες καλύφθηκαν από τους Τούρκους με επίχρισμα, αφού πρώτα αφαίρεσαν τις χρυσές ψηφίδες.
Η αποκάλυψη των τοιχογραφιών ξεκίνησε το 1926 ενώ τα ψηφιδωτά καθαρίστηκαν και αποκαλύφθηκαν αυτά τα αριστουργήματα που βλέπουμε σήμερα, μόλις το 2002.

Το 1988 ανακηρύχθηκε μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ (UNESCO).

Σήμερα, δίπλα στον Ναό σώζονται το πρόπυλο και η κινστέρνα.

Ο Ναός αρχιτεκτονικά ανήκει στον τύπο των σύνθετων τετρακιόνιων σταυροειδών εγγεγραμμένων ναών. Στα ανατολικά η κεντρική κόγχη του Ιερού Βήματος είναι εξωτερικά επτάπλευρη, ενώ οι πλάγιες τρίπλευρες. Στα δυτικά υπάρχει νάρθηκας. Ο ναός και από τις τρεις πλευρές περιβάλλεται από στοά (περίστωο). Στα ανατολικά υπάρχουν τα παρεκκλήσια της Παναγίας και του αγίου Ιωάννου του Προδρόμου. Το κεντρικό τμήμα του ναού καλύπτεται με μεγάλο τρούλο, ο οποίος πλαισιώνεται χαμηλότερα από τέσσερεις μικρότερους στις γωνίες της στοάς.

Ανήκει στον ίδιο αρχιτεκτονικό τύπο με την Αγία Αικατερίνη
Σημαντικό, ότι εξωτερικά, η ποικιλία και ο πλούτος των διακοσμητικών στοιχείων και η σχέση μεταξύ τους, καθιστούν το μνημείο μοναδικό στο είδος του.

Βιβλιογραφία: «Θεσσαλονίκη η πόλη και τα μνημεία της», Λ. Τσακτσίρα – Κ. Παπάνθιμου – Γ. Μάντζιου – Ν. Καλογήρου, εκδόσεις Μαλλιάρης Παιδεία (2003)

Κείμενο – φωτογραφίες: Δημήτρης Συμεωνίδης

www.thessalonikiartsandculture.gr

Δείτε το βίντεο